

فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

سال ۹، شمارهٔ پیاپی ۳۶، زمستان ۱۳۹۸

شاپای چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپای الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳

<http://jzpm.miau.ac.ir>

مقاله پژوهشی

تبیین نقش شهرسازی تاکتیکال در ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی شهری (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر شیراز)^۱

علیرضا زارع: دانشجو دکتری، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
محمد رضا رضایی: استاد مدعو، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
حسنعلی لقائی: استاد مدعو، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

دریافت: ۱۳۹۸/۵/۱۰ صص ۱۴۸-۱۳۵ پذیرش: ۱۳۹۸/۷/۲۰

چکیده

امروزه بافت‌های تاریخی شهرها با افول ارزش‌ها، کیفیت زندگی و محیطی در تمامی ابعاد شهری روبه‌رو شدند و این موضوع در صورتی است که شناخت ارزش‌ها، توانایی‌ها و پتانسیل‌های بافت‌ها تاریخی می‌تواند موجب توسعه و بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی شهر گردد. لذا، کیفیت محیطی این بافت‌ها با توجه به نقش مشارکت مردم سبب برون رفت از مسائل و مشکلات مطرح شده می‌شود. این مقاله به تبیین نقش شهرسازی تاکتیکال به عنوان رهیافتی نوین در ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی شهری پرداخته شده است. رویکرد حاکم بر این پژوهش "توصیفی-تحلیلی" و "توصیفی-پیمایشی" است و به طور کلی تحقیق از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. جامعه‌ی آماری ساکنین منطقه هشت شهر شیراز می‌باشد. همچنین، در تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌های پرسشنامه‌ای از نرم‌افزار SPSS و آزمون فریدمن و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که توجه طراحی محیطی به عنوان پاتوق اجتماعی که می‌تواند در حضورپذیری افراد در فضاهای شهری مؤثر باشد، دارای بیشترین اثرگذاری در ارتقا کیفیت محیطی بوده است. پس از آن دسترسی به خدمات تجاری و کیفیت طراحی محیطی در ایجاد فضای فراغتی بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، با توجه به مؤلفه‌های بررسی شده بر اساس آزمون فریدمن به ترتیب مؤلفه‌های حضورپذیری، مشارکت و فراغت قرار گرفته شدند که هر یک از این مؤلفه‌ها می‌توانند کیفیت محیطی بافت تاریخی شهر شیراز را بر اساس شهرسازی تاکتیکال موجب شوند.

واژه‌های کلیدی: شهرسازی تاکتیکال، کیفیت محیطی، بافت‌های تاریخی شهری، شهر شیراز.

^۱ مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری آقای علیرضا زارع با عنوان "تبیین راهبردهای موثر بر ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی با تاکید بر شهرسازی تاکتیکال (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر شیراز)" در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز می‌باشد.

^۲ نویسنده مسئول: rezaeimohammadreza2@yahoo.com ۰۹۱۷۷۲۹۴۰۹۴

مقدمه:

امروزه بافت‌های تاریخی شهرها با افول ارزش‌ها، کیفیات زندگی و محیطی در تمامی ابعاد شهری روبه‌رو شدند و این موضوع در صورتی است که شناخت ارزش‌ها، توانایی‌ها و پتانسیل‌های بافت‌ها تاریخی می‌تواند موجب توسعه و بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی شهر گردد. در همین راستا، مفاهیم، رویکردها، رهیافت‌ها و انگاشت‌های متعددی در زمینه دستیابی به ارتقا کیفیت و شرایط محیطی، عملکردی و کارکردی این بافت‌ها مطرح شده است، که از جمله می‌توان به زمینه‌های نظری کیفیت محیطی اشاره نمود. از سوی دیگر، با در نظر گرفتن نقش مشارکت شهروندان در احیا و ارتقا کیفیت محیطی این بافت‌ها می‌توان اقدامات مؤثری را در جهت رفع مشکلاتی همچون کمبود و ناکارآمدی خدمات شهری در بافت‌ها، افت امنیت اجتماعی به دلیل نبود کنترل کافی و مناسب و خدمات شهری برای ساکنین و شهروندان در این بافت‌ها و غیره، انجام داد. همچنین، در دهه‌های اخیر یکی از شیوه‌های نوین خلاقانه و کارآمد که با جلب رضایت شهروندان صورت می‌پذیرد و از پروژه‌های کوتاه‌مدت با هزینه‌های پایین بهره می‌برد، شهرسازی تاکتیکی می‌باشد. در این رهیافت نوین، هدف اصلی تأمین نیاز شهروندان در فضاهای شهری از طریق مداخلات، طراحی و اجرای پروژه‌های کوتاه‌مدت در مقیاس کوچک است؛ در واقع شهرسازی تاکتیکی اصطلاحی است که به مجموعه تغییرات کوچک و کم‌هزینه در محیط اختصاص می‌یابد که غالباً با مشارکت مردم در طراحی و اجرا صورت می‌پذیرد و به منظور بهبود محله‌ها و فضاهای عمومی می‌باشد (Pfeife and Laura, 2015:3). می‌توان گفت، شهرسازی تاکتیکی پاسخ جدیدی را برای نیازهای بشریت شرح می‌دهد که شامل اقدامی خودجوش و سودده به جهت افزایش سرمایه اجتماعی، فرصت‌های اقتصادی، دسترسی به غذا، ایمنی در برابر دشمنان طبیعی و انسانی و زیست‌پذیری عمومی می‌باشد (Lydon and Garcia, 2015:49). لذا، تبیین نقش شهرسازی تاکتیکی به عنوان رهیافتی نوین در ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی شهری بیش از پیش دارای اهمیت می‌باشد. در همین راستا در این پژوهش به تبیین نقش شهرسازی تاکتیکی در ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی شهر شیراز پرداخته شده است. بافت تاریخی شهر شیراز که امروزه شهرداری منطقه ۸ شهر شیراز را تشکیل می‌دهد، با مساحت تقریبی ۳۷۸ هکتار دارای ساختاری می‌باشد که از عناصر متصلی چون مجموعه زندیه، بارگاه احمدین موسی شاه‌چراغ و بازار آن تشکیل شده است. همچنین جمعیت این منطقه بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۷۵۰۰۰ نفر می‌باشد. این بافت، در چند دهه گذشته با روند گسترش کالبدی-فضایی شهر شیراز دچار تنزل کیفیت محیطی و به دنبال آن بروز معضلاتی چون مشکل دسترسی و معابر، آلودگی زیست‌محیطی، کمبود امکانات اوقات فراغت، تفریح و امکانات تفریحی، کمبود فضای سبز و ... شده است. در این دوره توجه مدیران و مسئولین شهری بر جنبه‌های فنی و کالبدی شهر بوده است. با توجه با مسائل و مشکلات مطروحه محدوده مطالعاتی این سؤال پیش می‌آید که چگونه می‌توان با شهرسازی تاکتیکی کیفیت محیطی بافت تاریخی شهر شیراز را ارتقا داد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش:

فلاح (۱۳۹۷)، در مقاله‌ای تحت عنوان طراحی شهری نوین با استفاده از اقدامات شهرسازی تاکتیکی بررسی موردی: محله امجدیه زنجان به بررسی و ارائه راهکارهایی در محدوده مطالعاتی پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که ماهیت این نوع پروژه شهرسازی تاکتیکی، کوچک‌مقیاس و زودبازده هستند، در صورت عدم پاسخ‌دهی مناسب در محدوده مورد استفاده و یا همچنین مواجه شدن پروژه با شکست‌ها و مخالفت‌هایی که ممکن است از سوی مردم و یا دولت‌ها صورت گیرد، مسلماً مشارکت‌کنندگان در آن‌ها زیان قابل توجهی را متحمل نخواهند شد و چه بسا تجربیاتی که به واسطه این ناکامی‌ها به دست خواهد آمد و یا دست آوردهایی که در بلندمدت حاصل خواهد شد. همچنین، دهقان و همدانی (۱۳۹۷)، در مقاله‌ای تحت عنوان شهرسازی تاکتیکی در جهت توسعه پیاده محور در چهارباغ عباسی اصفهان به ارائه راهکارهایی بر اساس شهرسازی تاکتیکی در جهت تقویت پیاده را در محدوده مطالعاتی پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن می‌باشد که شهرسازی تاکتیکی در عصر حاضر و با توجه به شرایط نامساعد مشارکت مردم در اصفهان، می‌تواند نقطه عطفی در تلاش به جهت رشد و توسعه زمینه‌های مشارکت مردمی در پروژه‌های شهری را فراهم آورد، موجب افزایش رضایتمندی شهروندان از مشارکت و حضور فعالشان در حوزه شهرسازی گردد و به تحقق خواسته‌های سازمان‌های ذی‌نفع، ارگان‌ها و ساکنان محله‌ها در بافت‌های مختلف شهری بیانجامد. شکوهی بیدهندی و جهان‌نژادی (۱۳۹۷)، در مقاله‌ای تحت عنوان شهرسازی تاکتیکی؛ مسأله مشارکت در نسبت با مفهوم حق به شهر به بررسی اصول و مبانی فکری رویکرد شهرسازی تاکتیکی در نسبت با مفهوم مشارکت مردمی پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که آرمان‌ها و اهداف شهرسازی تاکتیکی به خوبی با حق به شهر همسو بوده چراکه به دنبال ارائه‌ی جایگزینی برای شهرهای امروزی و جلب مشارکت فعال شهروندان در شکل دادن به فضای شهری است.

نوروزی (۱۳۹۵) نیز، در پایان‌نامه‌ای تحت عنوان بازطراحی عرصه‌های همگانی محله منیریه تهران با رویکرد شهرسازی تاکتیکی، به بررسی پتانسیل‌ها و محدودیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها محدوده مطالعاتی جهت احیاء و سرزندگی مجدد آن با تأکید بر شهرسازی تاکتیکی پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که توسعه‌های خرد مقیاس، لزوم توجه به مشارکت، توجه به عرصه‌های همگانی در شهرها، سرزندگی و حیات محله‌ها، حضور پررنگ شهروندان، رنگ تعلق، تأثیرگذاری دوسویه کالبد بر شهروند و بالعکس می‌تواند بازطراحی عرصه‌های همگانی با توجه به شهرسازی تاکتیکی مؤثر باشد. در بررسی پیشینه خارجی پژوهش، وول (۲۰۱۷)، در مقاله‌ای تحت عنوان شهرسازی تاکتیکی به‌عنوان وسیله‌ای برای ارزیابی فرآیندهای ارتباطی در فضا: چشم‌انداز سیستم‌های پیچیده، به بررسی رویکردهای تاکتیکی در ایجاد ارتباطات و فضاهای شهری در موقعیت‌های مختلف پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که با تغییر در روش‌های سنتی برنامه‌ریزی می‌توان از اقدامات شهرسازی تاکتیکی در جهت ساخت و بازسازی فضاهای شهری بهره برد و همچنین کاربری اراضی نیز می‌تواند در این فرایند نقش بسزایی را دارا باشد. همچنین، فایض و شاکر (۲۰۱۷)، در مقاله‌ای تحت عنوان ارتقا دقت ارزیابی کیفیت محیط شهری با استفاده از تکنیک‌های رگرسیون وزنی جغرافیایی، به بررسی کیفیت محیطی فضاهای شهری با استفاده از تکنیک‌های اطلاعات جغرافیایی، تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های اصلی کیفیت محیطی و رگرسیون جغرافیایی را برای ادغام پارامترهای مختلف و ارزیابی کیفیت محیطی فضاهای شهری در دو شهر عمده در انتاریو کانادا پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که هیچ روند معنی‌داری برای ارتقا کیفیت محیطی فضاهای شهری در دو شهر وجود ندارد و همچنین هریک از عوامل طبیعی، کالبدی، اجتماعی و اقتصادی به‌تنهایی می‌توانند در کیفیت فضاهای شهری مؤثر واقع شوند. کیفیت (۲۰۱۶) نیز در پایان‌نامه خود با عنوان تجدید حیات گذشته: مداخله طراحی تاکتیکی در سایت‌های تاریخی به بررسی مداخلات شهرسازی تاکتیکی و چگونگی تصمیم‌گیری و فرآیندهای تفسیر استراتژیک در سایت‌های تاریخی بر اساس رویکرد تاکتیکی پرداخته است. نتایج مطالعات وی حاکی از آن است که با استفاده از یک طراحی انعطاف‌پذیر، واقعی و نسبتاً کم‌هزینه می‌توان در سایت تاریخی به تصورات و درک بازدیدکنندگان پاسخ داد. با توجه به مطالعات صورت گرفته شده در راستای هدف پژوهش و بررسی پیشینه‌های مطرح شده می‌توان چنین مطرح نمود که ارزیابی کیفیت محیطی در فضاهای شهری از جنبه‌های گوناگون مورد ارزیابی قرار گرفته ولیکن ارائه راهبردهای یکپارچه که منجر به ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی شهرها با توجه به رویکرد نوین شهرسازی تاکتیکی گردد صورت گرفته نشده است، که توجه همزمان به ارتقا کیفیت محیطی بافت‌های تاریخی و شهرسازی تاکتیکی در جهت ارائه راهبردها و راهکارها نقطه قوت پژوهش حاضر تلقی می‌شود.

کیفیت محیطی: واژه کیفیت در زبان لاتین (*qual*) به معنی چیزی و چه و *quality* چگونگی آمده و *qol* از نظر واژه به معنی چگونگی زندگی است و این معنای کلمات در برگزیده تفاوت‌های آن است که برای هر فرد منحصر به فرد بوده و با دیگران متفاوت است (*Fazelnia et al., 2013: 98*). به طور کلی، کیفیت محیط مجموع‌های از خصوصیات و ویژگی‌های محیط است که این صفات و ویژگی‌ها می‌تواند محلی یا عمومی باشد (*Shokrgozar, 2018: 95*). کیفیت یک فضا در شهر از برآیند مولفه‌هایی حاصل می‌شود که با شناسایی کارکردها و تأثیرات مناسب هریک از آنها بر فضا می‌توان راهکارهایی را برای بهبود کیفیت فضاهای شهری ارائه داد (*Alipour et al., 2012: 13*). لذا، «کیفیت محیط» را می‌توان یکی از مهم‌ترین دل‌مشغولی‌های دانش طراحی شهری دانست. این امر به‌گونه‌ای است که بسیاری از نظریه‌پردازان «ارتقای کیفیت محیط» را مهم‌ترین وظیفه فعالیت طراحی شهری می‌دانند (*Pakzad, 2014: 77*).

به طور کلی، کیفیت محیط را می‌توان به‌عنوان بخشی اساسی از مفهوم گسترده‌تر «کیفیت زندگی» تعریف کرد؛ ترکیبی از کیفیت‌های پایه، مانند سلامت و ایمنی با جوانی چون آسایش و جذابیت تعریف شود (*RIVM, 2002: Workshop, 2002*). در همین راستا می‌توان گفت کیفیت محیط از برآیند کیفیت اجزای تشکیل‌دهنده یک ناحیه معین حاصل می‌شود. اما با این‌وجود بیشتر از جمع اجزای سازنده بر ادراک کلی از یک مکان دلالت دارد (*Dadashpour & Roshan, 2012: 77*) و کیفیت محیط شهری عبارت است از شرایط اجتماعی-فرهنگی و کالبدی محیط شهری که نشان‌دهنده میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از آن محیط می‌باشد در واقع یک محیط باکیفیت بالا، حس رفاه و رضایتمندی را به جمعیتی که در آن ساکن‌اند به‌واسطه ویژگی‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی یا نمادین باشند، منتقل می‌کند (*Bahraminejad, 2003: 44; Lansing and Marans & Van Van Poll, 1997: 17*). کیفیت محیطی در فضاهای شهری که در ارتباط با مردم می‌باشد از جمله مسائل شهری است که در دهه‌های اخیر مورد توجه شهرسازان، سیاستگذاران و مسئولین شهری قرار گرفته است

. کیفیت محیطی یک مفهوم انتزاعی است که ناشی از عوامل فردی و طبیعی است که در مقیاس های مختلف فضایی فعالیت می کنند (Nichol and Wang, 2005: 49). همچنین کیفیت محیط را می توان به عنوان بخش اساسی از مفهوم گسترده تر از کیفیت زندگی دانست (13 2002 Rivm).

شهرسازی تاکتیکی: شهرسازی تاکتیکی اصطلاحی است که به مجموعه ای از تغییرات کوچک و کم هزینه در محیط اختصاص می یابد که غالباً با مشارکت مردم در طراحی و اجرا صورت می پذیرد و به منظور بهبود محله ها و فضاهای عمومی می باشد، اطلاق می شود (Pfeife and Laura, 2015: 3). شهرسازی تاکتیکی بر اساس یک رویکرد تکرار شونده پایین به بالا رخ می دهد که فرصت هایی را برای به کار بستن راه های انعطاف پذیر، مشارکت محور و نوآورانه پدید می آورد (Den Smet & Van Reusel, 2018). به طور کلی می توان چنین مطرح نمود که شهرسازی تاکتیکی می تواند بستر مناسبی برای ایجاد ارتباط نزدیک از پایین به بالا بین گروه های مختلف جامعه و مقامات دولتی برقرار کند تا فرصتی برای ترویج تجارب شهری جدید، تخصیص منابع، حفظ محیط زیست شهر و دموکراتیزه کردن نحوه استفاده از منابع شهری در بستر مشارکت اجتماعی جامعه مدنی ایجاد نماید (Barata & Fontes, 2017). شهرسازی تاکتیکی یک اصطلاح وسیع است که به یک تاکتیک خاص اشاره نمی کند بلکه هر مداخله ای که به حل مسائل روزمره محلات شهری کمک می کند در زمره این تاکتیک ها قرار می گیرد و تاکتیک ها با توجه به اهداف خود و در قالب مداخلات بصری در راستای باززنده سازی مکان و احیای منظر برای گفتگو صورت می گیرند (Heather, 2013). به طور کلی، شهرسازی تاکتیکی را می توان رهیافت نوینی تعریف کرد که پایه و اساس آن مشارکت مردم است و استفاده از پروژه های کوتاه مدت و زودبازده از ویژگی های مهم آن می باشد. شهرسازی تاکتیکی نیاز به در نظر گرفتن بعضی از اصول طراحی دارد تا بتواند فضاهای عمومی پر جنب و جوش و پویا را ایجاد کند (Smith and Tejani, 2015 2).

بافت تاریخی شهری: بافت در شهرسازی عبارت است از مفهوم فضایی ارگانیک و هم پیوند که در طول دوران حیات شهری در داخل محدوده شهر یا حاشیه آن در پیوند با شهر شکل گرفته باشد (Sedaghat Rostami et al., 2011: 106). به عبارتی، بافت هر شهر نحوه شکل گیری و مراحل رشد و توسعه شهر را در طول تاریخ نشان می دهد (Kapin, 1979: 47, Soltanzadeh, 1996: 299). با وجود این، بافت شهر عبارت است از دانه بندی و درهم تنیدگی فضاها و عناصر شهر که به تبع ویژگی های محیط طبیعی به ویژه توپوگرافی و اقلیم در محدوده شهر یعنی بلوک ها و محله های شهری به طور فشرده یا گسترده و بانظمی خاص جایگزین شده است (Tavassoli, 2000: 85). به طور کلی، بافت شهر بر اساس ویژگی ها که دارا می باشند دارای انواع گوناگونی هستند که در یک تقسیم بندی کلی عواملی را که باعث ایجاد تفاوت در بافت های شهری می شوند را می توان با توجه به عواملی همچون زمان شکل گیری، سرعت شکل گیری، نرخ رشد شهرنشینی، ترکیب کاربری اراضی، استقرار عملکردهای شهری، چسبندگی کالبدی (انسجام شهری)، شکل گیری شبکه ارتباطی، تعادل زیست- محیطی، هماهنگی عناصر تشکیل دهنده بافت، تراکم جمعیتی و تراکم ساختمانی مطرح نمود (Haeri, 1997: 34). بافت تاریخی، بخشی از شهر است که در آن قسمت عمده ساختار و استخوان بندی باقی مانده ولیکن عناصر، اجزا و فضاها دستخوش تغییر شده اند (Ahmadi, 2011: 10). همچنین، بافت ها و بناهای با ارزش تاریخی، میراث گرانبهایی هستند که حفاظت از آنها نه تنها به ارزش های تاریخی و تمدن بشریت بلکه به غرور ملی، فرهنگ و افتخارات هر کشور هویت می بخشد و بافت های تاریخی شهرها بخش جدا شده از دیگر بخش های یک شهر محسوب نمی شود (Alaei, 2018: 31).

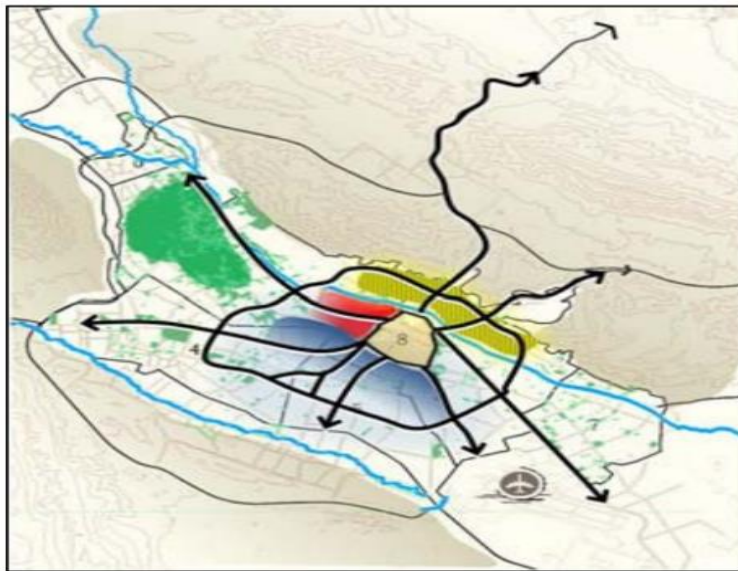
روش تحقیق:

با توجه به مؤلفه های مورد بررسی، ماهیت موضوع و اهداف تحقیق، رویکرد حاکم بر این پژوهش "توصیفی-تحلیلی" و "توصیفی-پیمایشی" است و به طور کلی تحقیق از لحاظ هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری ساکنین منطقه هشت شهر شیراز می باشد. حجم جامعه آماری تحقیق بر اساس آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن برابر ۹۷۶۷ می باشد. حجم نمونه نیز بر اساس فرمول کوکران برابر ۳۶۹ نفر محاسبه شد که با روش نمونه گیری تصادفی پرسشنامه محقق ساخته در بین افراد جامعه آماری توزیع و جمع آوری شد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده های پرسشنامه ای از نرم افزار SPSS و آزمون فریدمن و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

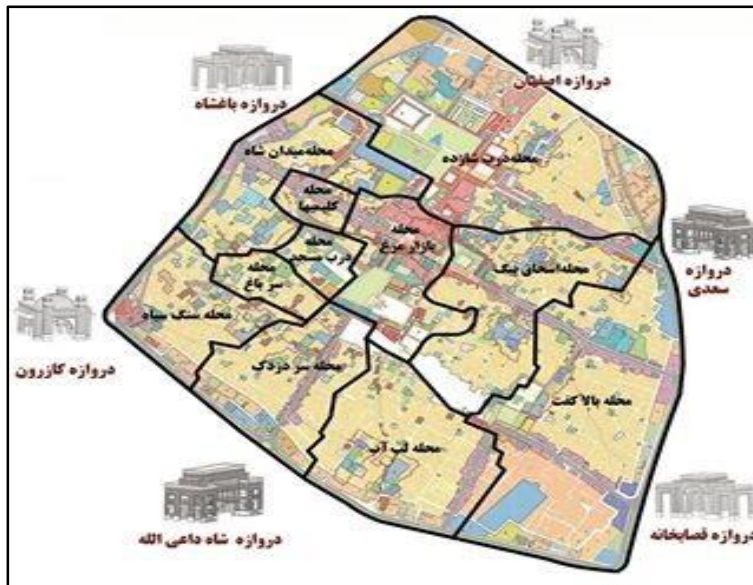
محدوده مطالعه:

منطقه تاریخی شهر شیراز با وسعتی معادل ۳۶۰ هکتار، اکنون مرکز اصلی شیراز محسوب می شود. که در طی یک فرآیند تدریجی ۱۳۰۰ ساله از دوازه محله تشکیل یافته است. این منطقه ۲٫۵ درصد از کل شهر را شامل می شود و دارای نقش ساختاری فعالیتی و خدماتی است و کاربری های شاخصی مانند شهرداری، دادگستری، بازار و شعب مرکزی بانک ها و... در آن استقرار دارند (Shahabzadeh, 2016: 71).

منطقه تاریخی فرهنگی شهر شیراز هم به لحاظ میراث فرهنگی و یادمان‌های جمعی و تاریخی موجود در آن که نقشی هویت‌بخش به شهر می‌دهد و هم به لحاظ تجاری، گردشگری آن نقش بسزایی در شهر شیراز دارد. با وجود این جریان زندگی موجود در آن طی دهه‌های اخیر همراه با تنزل ارزش‌های سکونتی مواجه بوده و بخش وسیعی از این منطقه در حال حاضر ماوای تهیدستان شهری و اقشار مهاجر جویای کار است که عمدتاً در بخش‌های کم مهارت وابسته به اقتصاد تجاری بازار مشغول به فعالیت‌اند و به دنبال مسکن ارزان موجود در بافت فرسوده و بی‌رونق به این منطقه کشیده می‌شوند. وجود بازار و محوریت تجاری-گردشگری منطقه تاریخی- فرهنگی که توأم با تمرکز فعالیت‌های کار و به زیان سکونت صورت یافته از یک‌طرف و سرریز جمعیت جویای کار، فرسوده‌شدن بافت، مهاجرت افراد اصیل منطقه به بیرون در کنار مسائل متعددی که در مجموع باعث کاهش ارزش سکونتی این منطقه بوده باعث شده تا در مقایسه با سایر مناطق شهر شاهد سکونتی بسیار ناپایدار با کیفیت پایین و بافت اجتماعی ناهمگون و نامسجم باشیم. بنابراین شناسایی مؤلفه‌های کیفیت محیطی در بافت فرسوده شهر شیراز و سعی در حذف جنبه‌های منفی و تقویت جنبه‌های مثبت می‌تواند تأثیر انکارناپذیری در توسعه این بافت داشته باشد. شکل ۱ موقعیت منطقه هشت در محدوده کالبدی شهر شیراز و شکل ۲ محدوده محلات بافت قدیم شیراز را نشان می‌دهد.

شکل ۱- موقعیت منطقه هشت در محدوده شهر شیراز - منبع (طرح تفصیلی شهر شیراز، ۱۳۸۹)

شکل ۲- محله بندی عرفی منطقه هشت شهر شیراز - منبع (اداره میراث فرهنگی استان فارس، ۱۳۹۷)

بحث و یافته های تحقیق:

یافته های استنباطی: برای پاسخ به سؤال تحقیق از تحلیل رگرسیون چند متغیره و روش گام به گام بهره گرفته است؛ روش گام به گام متغیرها را یک به یک وارد مدل می کند؛ یعنی ابتدا متغیری که بیشترین همبستگی با متغیر وابسته را دارد، انتخاب می کند. دومین متغیری که وارد تحلیل می شود متغیری است که پس از تفکیک متغیر مقدم بر آن، موجب بیشترین افزایش در مقدار ضریب تعیین (R^2) می شود. برای محاسبه میزان تأثیرگذاری هر یک از متغیرهای تحقیق ابتدا ضریب همبستگی هر یک از مؤلفه های موجود در متغیرهای تحقیق بر اساس ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید. ضریب همبستگی چندگانه محاسبه شده برای متغیرهای مستقل تحقیق برابر $0/791$ است ($MR=0.811$) و مجذور آن یعنی ضریب تعیین برابر $0/789$ می باشد؛ بنابراین شاخص های کیفیت محیطی مورد بررسی به طور خالص $0/789$ درصد از تغییرات شهرسازی تاکتیکال را تبیین می کنند و $80,01$ درصد باقی مانده به عوامل متفاوتی از عوامل مورد بررسی تحقیق حاضر مربوط می باشند.

جدول ۱- خلاصه مدل رگرسیونی

روش	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد	آماره دوربین واتسون
روش همزمان	$0/791$	$0/811$	$0/789$	$3/69$	$1/009$

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۸.

نتایج تحلیل مدل برازش نقش شهرسازی تاکتیکال در ارتقا کیفیت محیطی با توجه به مقدار F به دست آمده ($F=83.09$) و سطح معناداری ($sig=0.000$) نشان دهنده این موضوع است که مدل تبیینی AR تصحیح شده معنی دار می باشد.

جدول ۲- نتایج تحلیل واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری
منبع رگرسیون	$41569/627$	۴۷	$3778/150$	$83/09$	$0/000$
منبع باقیمانده	$13652/527$	۳۱۲	$34/381$		
جمع	$55222/154$	۳۵۹			

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۸.

جدول ۳- نتایج محاسبه ضریب رگرسیونی

sig	T	Standardized Co. Unstandardized Co.			سنجه‌ها	مولفه
		beta	Std.Error	B		
۰/۰۰۱	۹/۲۸	۰/۱۰۱	۰/۰۹۱	۰/۹۰۱	سرزندگی	حضورپذیری
۰/۰۰۲	۵/۲۱	۰/۰۵۰	۰/۰۶۲۵	۰/۸۲۵	دسترسی به شبکه ارتباطی	
۰/۰۰۳	۸/۹۲	۰/۱۶۱	۰/۰۳۹	۰/۳۱۲	حس مکان	
۰/۰۰۰	۸/۴۹	۰/۰۶۳	۰/۰۲۷	۰/۷۰۹	چشم‌انداز بصری محله	
۰/۰۰۰	۸/۲۱	۰/۲۲۳	۰/۸۷۲	۰/۹۶۵	وضعیت نورپردازی محله در شب	
۰/۰۰۰	۸/۲۳	۰/۱۲۳	۰/۰۱۲	۰/۹۱۲	دسترسی به فضای سبز	
۰/۰۰۰	۱۲/۰۵	۰/۰۹۸	۰/۰۶۷۹	۰/۴۱۱	دسترسی به خدمات تجاری	
۰/۰۰۰	۱۰/۱۹	۰/۱۷۱	۰/۸۸۹	۱/۰۳۴	دسترسی به فضاهای پارکینگ	
۰/۰۰۰	۳/۶۱	۰/۰۴۶۲	۰/۰۸۷	۰/۱۰۳	جذابیت بصری	
۰/۰۰۰	۱۲/۳	۰/۱۲۵	۰/۸۸۹	۱/۲۳	توجه طراحی محیطی به عنوان پاتوق اجتماعی	فراغت
۰/۰۰۰	۹/۳۸	۰/۰۸۰۱	۰/۰۶۹۷	۰/۶۰۹	وجود عناصر زیباشناختی	
۰/۰۰۱	۷/۹۱	۰/۰۵۹	۰/۰۳۹	۰/۸۰۲	امکان پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری	
۰/۰۰۰	۷/۲۹	۰/۰۹۲	۰/۲۱۷	۰/۴۲۹	وجود مبلمان شهری مناسب	
۰/۰۰۰	۷/۰۱۲	۰/۰۳۴	۰/۵۹۲	۰/۵۱۰	وجود فضاهای مکث و فراغتی	
۰/۰۰۰	۱۰/۲۹	۰/۰۹۰۱	۰/۰۷۱۲	۰/۶۲۹	وضعیت پوشش سطوح کوچه‌ها و خیابان‌ها	
۰/۰۰۰	۱۱/۷	۰/۰۹۲۳	۰/۰۸۲۱	۰/۹۲۸	کیفیت طراحی محیطی در ایجاد فضای فراغتی	مشارکت
۰/۰۰۰	۷/۲۹	۰/۰۹۲	۰/۲۱۷	۰/۴۲۹	ایجاد روابط خلاقانه در فضا	
۰/۰۰۰	۱۰/۴	۰/۱۲۵	۰/۸۸۹	۱/۲۳	ایجاد حس تعلق به فضا	
۰/۰۰۰	۹/۰۱۲	۰/۰۲۴	۰/۶۲	۰/۴۲۰	ایجاد حس اعتماد	
۰/۰۰۰	۶/۰۷	۰/۰۸۱	۰/۲۰۱	۰/۵۳۷	میزان همکاری شهروندان	
۰/۰۰۰	۱۰/۱۲	۰/۰۶۲	۰/۰۳۱	۰/۰۸۲	میزان تعاملات اجتماعی شهروندان در فضا	
۰/۰۰۰	۷/۰۱	۰/۰۴۶۲	۰/۰۸۷	۰/۱۰۳	وجود فضاهای تعامل محور در فضا	
۰/۰۰۰	۶/۱۳	۰/۰۳۱	۰/۰۸۲۴	۱/۰۱	میزان تمایل افراد برای مشارکت در بازسازی فضاهای شهری در بافت	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸.

نتایج بررسی میزان تأثیرگذاری شهرسازی تاکتیکی در ارتقا کیفیت محیطی که در جدول ۳ نیز مطرح شده است، نشان می‌دهد توجه طراحی محیطی به عنوان پاتوق اجتماعی با ضریب تأثیرگذاری ۱۲,۳ بیشترین تأثیرگذاری را در ارتقا کیفیت محیطی دارا بوده است. دسترسی به خدمات تجاری با میانگین ۱۲,۰۵ در رتبه دوم و کیفیت طراحی محیطی در ایجاد فضای فراغتی نیز با ضریب تأثیرگذاری ۱۱,۷ در رتبه سوم تأثیرگذاری قرار دارد. همچنین از سوی دیگر جذابیت بصری با ضریب اثرگذاری ۳,۶۱ دارای کمترین میزان بوده است. بر همین اساس می‌توان گفت که مؤلفه حضورپذیری و فراغت در تبیین راهبردهای ارتقا کیفیت محیطی بافت تاریخی شهر شیراز بر اساس شهرسازی تاکتیکی از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد. در ادامه این رتبه بندی بر اساس آزمون فریدمن صورت گرفته شده است.

رتبه‌بندی میزان تأثیرگذاری سنجه‌ها شهرسازی تاکتیکی در ارتقا کیفیت محیطی:

برای رتبه‌بندی میزان تأثیرگذاری سنجه‌ها شهرسازی تاکتیکی در ارتقا کیفیت محیطی از آزمون فریدمن استفاده شده است. همانگونه که از نتایج این آزمون نیز مشخص است از بین سنجه‌ها مورد بررسی متغیر حضورپذیری با میانگین رتبه‌ای ۴,۲۴ در رتبه اول تأثیرگذاری قرار دارد. سنجه‌های مشارکت با میانگین رتبه‌ای ۳,۶۸ رتبه دوم تأثیرگذاری را به خود اختصاص داده است. همچنین، سنجه‌ها مرتبط با مؤلفه فراغت نیز با میانگین رتبه‌ای ۳,۵۹ در رتبه سوم تأثیرگذاری قرار دارند. (جدول ۴ و ۵).

جدول ۴- نتایج آزمون برای رتبه‌بندی نقش متغیرهای تحقیق

رتبه	میانگین رتبه‌ای	مولفه‌ها	ردیف
۳	۳,۵۹	فراغت	۱
۱	۴,۲۴	حضورپذیری	۲
۲	۳,۶۸	مشارکت	۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸.

جدول ۵- نتایج آزمون فریدمن

تعداد	۳۶۹
ضریب کای اسکوئر	۳۱۳,۴۳۷
درجه آزادی	۵
سطح معناداری	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸.

نتیجه‌گیری:

در شهرهای امروزی بالأخص در بافت تاریخی شهرها، یکی از مشکلات و معضلاتی که منجر به افول کیفیت درزمینه‌های مختلف شده است، وجود مکان‌هایی است که با گذر زمان دچار ناکارآمدی و فرسودگی با توجه به ابعاد کالبدی، زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی شدند؛ به‌عبارت‌دیگر این مکان‌ها در زمان احداث دارای امکانات رفاهی، فضاهای متنوع باکیفیت و خوشایند بودند ولیکن با گذر زمان به فضاهای بی‌کیفیتی تبدیل شدند که فاقد هرگونه تسهیلات رفاهی و تفریحی می‌باشند. همچنین قابل ذکر است که کیفیت محیط صرفاً مفهومی کمی و تکنیکی نبوده، بلکه با مفاهیم کیفی همچون کیفیت زندگی، فعالیت‌های اجتماعی، وابستگی‌های مکانی و ... در ارتباط است. مؤلفه‌های اثرگذار کیفیت در محیط‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، بصری و زیست‌محیطی نقش فراوانی در رضایتمندی شهروندان ایفا می‌نمایند. لذا می‌توان بر اساس رهیافت‌های گوناگون کیفیت محیطی این بافت‌ها را ارتقا بخشید. یکی از رهیافت‌ها و رویکردهای مطرح شده در چند سال اخیر شهرسازی تاکتیکال می‌باشد که بر حضور و نقش مردم در فضاهای شهری به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل کلیدی اشاره دارد و در این پژوهش ارتقا کیفیت محیطی شهر شیراز بر اساس شهرسازی تاکتیکال مورد بررسی قرار گرفته شد. به طور کلی با توجه به بررسی صورت گرفته شده توجه طراحی محیطی به عنوان پاتوق اجتماعی که می‌تواند در حضورپذیری افراد در فضاهای شهری مؤثر باشد دارای بیشترین اثرگذاری در ارتقا کیفیت محیطی بوده است و پس از آن دسترسی به خدمات تجاری و کیفیت طراحی محیطی در ایجاد فضای فراغتی بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، با توجه به مولفه‌های بررسی شده در پژوهش بر اساس آزمون فریدمن به ترتیب مؤلفه‌های حضورپذیری، مشارکت و فراغت قرارگرفته شدند که هر یک از این مؤلفه‌ها می‌توانند کیفیت محیطی بافت تاریخی شهر شیراز را بر اساس شهرسازی تاکتیکال موجب شوند. در همین راستا راهکارهای اجرایی که می‌توان پیشنهاد نمود، به شرح زیر می‌باشد:

۱. نام‌گذاری فضاهای موجود در بافت تاریخی شهر شیراز به منظور هویت بخشی به فضا؛

۲. ایجاد فضاهای پویا، خلاق و سرزنده؛

۳. ایجاد جداره‌های شهری با زیبایی بصری؛

۴. ساخت فضاهای تعامل محور در بافت تاریخی شهری به منظور ایجاد حس همکاری در شهروندان؛

۵. استفاده از مبلمان‌های شهری پویا و سرزنده در محیط بافت تاریخی شهری؛

۶. رعایت رنگ، نما، مصالح و سبک معماری مناسب با شادابی و هویت بافت از طریق تدوین ضوابط مربوط به سیما و منظر در قالب ارتقاء سطح کیفی محیط بصری بافت؛

۷. در نظر گرفتن نیاز تمامی اقشار در فضاهای بافت تاریخی شهر شیراز؛

۸. اختصاص برنامه‌هایی در جهت تشویق شهروندان در ساخت فضاهای شهری بر اساس خلاقیت اجتماعی؛

۹. اختصاص بودجه به منظور ایجاد فضاهای تعاملی بر اساس نیاز ساکنین.

References:

1. Ahmadi Dehrshid, Atefeh (2011) *An Analysis of the Sustainable Development Perspective of Urban Decay Texture Using Geographic Information System; Case Study: Sertoupole*

- Neighborhood, Sanandaj, Firoozi, Mohammad Ali, Shahid Chamran University of Ahvaz, Department of Geography and Urban Planning.
2. Haeri, Mohammad Reza. (1994). *An outline of the Iranian city body, typological study of urban texture in the fourteenth century, in abstracts of the Seminar on Sustainability in Old Iranian Contexts*, Mohammad Moradi, Asghar, Iran University of Science and Technology.
 3. Soltanzadeh, Hussein (1996). *Urban spaces in Iranian historical contexts*, Tehran, Office of Cultural Research in collaboration with Tehran Municipality
 4. Sedaghat Rostami, K., Etemad, G., Bidram, R., Molaz, J. (2011). *Drawing up some indexes to recognizing blighted fabrics. Spatial Planning.*
 5. Alaei, N. (2018). *Revitalize the historic texture of the city of Fas, with the priority of preserving its native landscape. Journal of Art and Civilization of the Orient*, 6(20), 31-36. Doi: 10.22034/jaco.2018.67358.
 6. Alipour, Khademi, Sanmari, Rafieian, Rojava, Masoud, Mohammad Mehdi, Mojtaba (2012) *Environmental quality indicators in identifying the priorities of intervention in the worn-out urban area of Rangelands; BagH-Nazar*, 9(20):13-22.
 7. Tavasolli, Mahmoud. (1996). *Terminology of Urban Renovation and Improvement. Seven Cities*. 1 (2): 85-87.
 8. -Fallah, Sevda, (2018), *Modern Urban Design Using Tactical Urban Planning Case Study: Amjadih Zanjan Neighborhood*, Civil, Architecture and Urban Planning Conference of Islamic World Countries, Tabriz, Tabriz University - Tabriz Shahid Madani University - Tabriz Municipality.
 9. Salem Dehghan, Shabnam & Amin Zeinel Hamadani, (2018), *Tactical Urban Development for Pedestrian Development in Chahar Bagh Abbasi, Isfahan*, 3rd International Conference on Civil, Architecture and Urban Design, Tabriz, Permanent Secretariat of the Conference -Mayad University, Tabriz Islamic Art University- Kharazmi University - Shahrekord University.
 10. Shokouhi Bedhandi, Mohammad Saleh and Elaheh Jahannejadi, (2018), *Tactical Urbanism; The Problem of Participation in the Concept of Right to the City*, Third International Conference on Civil, Architecture and Urban Design, Tabriz, Permanent Secretariat of the Conference - Maiad University, University of Islamic Art - Kharazmi University - Shahrekord University.
 11. Nourozi, Atefeh. (2016). *Redesigning the public areas of Tehran's Monirieh neighborhood with a tactical urbanization approach. M.Sc. Imam Khomeini International University.*
 12. Shahabzadeh, Marjan, Peivastehgar, Yaghoub, Heydari, Ali Akbar. (2016). *Analysis of Spatial Distribution of Urban Novel Business Centers and their Optimal Location Using GIS and AHP Case Study: Shiraz Metropolitan Area. Journal of Regional Planning* 6 (23): 99-112.
 13. Bahraminejad, Dehghan. (2003). *Understanding and evaluating urban environment quality in urban contexts*, Master of Geography and Urban Planning Thesis, Shiraz University, Shiraz.
 14. Pakzad, Jahanshah (2014). *Theoretical Foundations and Process of Urban Design*, Tehran, Ministry of Housing and Urban Development, Fourth Edition.
 15. Dadashpour, Hashem, Roshni, Saleh. (1391). *Evaluating the Interaction between Individual and Living Environment in New Neighborhoods Using Objective and Subjective Quality Assessment Case Study: Tehran Oil City. Journal of Urban Studies*. 2 (6): 3-16.
 16. Lydon, Mike (2012), *Tactical Urbanism 2: short-term action, long-term change*
 17. Lydon, Mike, (2012), *From Here to There: How Tactical Urbanism Gets Us Moving, street plans.*
 18. -Faisal, K., & Shaker, A. (2017). *Improving the Accuracy of Urban Environmental Quality Assessment Using Geographically-Weighted Regression Techniques. Sensors (Basel, Switzerland)*, 17(3), 528. Doi: 10.3390/s17030528.
 19. -RIVM (2002), *the morbidity of Asthmas and chronic obstructive pulmonary disease in the nether eland, workshop livability, p13, rapport.*
 20. Pfeifer, L. (2013). *The planner's guide to tactical urbanism. Montreal, Canada Page.*
 21. Wohl, S. (2018). *Tactical urbanism as a means of testing relational processes in space: A complex systems perspective. Planning Theory*, 17(4), 472-493.

22. Chapin, S. (1979), *urban land use planning*, New York: Routledge
23. Heather,(2013). *Tactical urbanism*.
24. De Smet, A., Van Reusel, H. (2018). *How one tree can change the future of a neighbourhood: The process behind the creation of the Boerenhof Park as an example for tactical urban planning*. *Urban Forestry & Urban Greening*, 30, 286-294.
25. Barata, A. F., Fontes, A. S. (2017). *Tactical Urbanism and Sustainability: Tactical Experiences in the Promotion of Active Transportation*. *World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Civil, Environmental, Structural, Construction and Architectural Engineering*, 11(6), 734-739.
26. Smith, M., Tejani, S. (2015). *Tackling Tactical Urbanism: Exploring the Potential for Improved Social Spaces on Campus*.
27. Griffith, J. D. (2016). *Reimagining a Past Reality: Tactical Design Interventions for Historic Sites*.

Research Paper

***Explaining the Role of Tactical Urbanism in Enhancing the Environmental Quality of Urban Historical fabrics
(Case Study: Historical fabric of Shiraz City)***

Alireza Zare: PHD student in urban planning, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Mohammadreza Rezaei¹: Professor Department of Urbanism, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Hassanali Laghai: Professor Department of Urbanism, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Received: 2019/8/1

PP: 145- 148

Accepted: 2019/10/12

Abstract

Today, the historical fabrics of cities are faced with declining values, quality of life and environment in all urban dimensions, while recognizing the values, abilities and potentials of historical contexts can improve and enhance the economic, social, cultural and physical conditions of the city. Therefore, the environmental quality of these tissues, due to the role of people's participation, leads to issues and problems. In this regard, this paper explores the role of tactical urbanization as a new approach in enhancing the environmental quality of urban historical fabrics. This research is a descriptive-analytical and a descriptive-survey research based on the researched components, also it is an applied based on the nature of the research topic and the aims of the research. The statistical population is inhabitants of Eighth district of Shiraz. SPSS software, Friedman test and multivariate regression were used for data analysis. The results indicated that attention to environmental design as a social hangout that can be effective in the presence of people in urban spaces has had the greatest impact on promoting environmental quality and then access to commercial services and environmental design quality in creating space. Leisure has the highest rank. Also, according to the components investigated in the research based on Friedman test, the components of attendance, participation and leisure were ranked, each of which could contribute to the environmental quality of the historical context of Shiraz based on tactical urbanization.

Key Words: Tactical Urbanism, Environmental Quality, Urban Historical fabrics.

Extend Abstract

Introduction:

Today, the historical fabrics of cities are faced with declining values, quality of life and environment in all urban dimensions, while recognizing the values, abilities and potentials of historical contexts can improve and enhance the economic, social, cultural and physical conditions of the city. In this regard, numerous concepts, approaches, approaches and concepts have been proposed to improve the quality and environmental, functional and functional conditions of these contexts, including theoretical areas of environmental quality. On the other hand, considering the role of

¹. Corresponding authors: email: rezaeimohammadreza20@yahoo.com, Tel: +989177294094

citizens' participation in revitalizing and enhancing the environmental quality of these textures, effective measures can be taken to address problems such as the inadequacy and inefficiency of urban services in the context, the decline in social security due to insufficient and adequate control and urban services. For residents and citizens in these contexts and so on. Also, in recent decades, tactical urbanization is one of the most innovative and innovative ways of satisfying citizens and benefiting from short-term projects at low cost. In this new approach, the main goal is to meet the needs of citizens in urban spaces through interventions, design and implementation of small-scale projects. Therefore, explaining the role of tactical urbanization as a new approach in enhancing the environmental quality of urban historical contexts is of more importance. Generally, The historical context of Shiraz, now the municipality of Shiraz District 8, now has a structure of approximately 378 hectares consisting of elements such as the Zandieh complex, Ahmadine Mousa Shah Shahrigh and its bazaar, as well as the population of the area according to the 2016 Census. It has 75,000 people. Over the past decades, this texture has been degraded by the physical-spatial expansion process of Shiraz, resulting in problems such as access and passages, environmental pollution, lack of leisure facilities, leisure and recreational facilities, lack of green space, etc. And also during this period the attention of city managers and officials on the technical and physical aspects of the city. Therefore, considering the issues and problems of the study area, the question arises how to improve the historical texture of Shiraz city through tactical urbanization? On the other hand, according to the studies done for the purpose of research and reviewing the aforementioned backgrounds, it can be concluded that environmental quality assessment in urban areas has been evaluated from various aspects but providing integrated strategies leading to environmental quality improvement. Historical contexts of cities have not been taken into account with the new approach of tactical urbanization, which simultaneously focuses on improving the environmental quality of historic contexts and tactical urbanization in order to present strategies and strategies as the strength of the present study.

Methodology:

According to the studied components, the nature of the subject and the aims of the research, the dominant approach in this research is "descriptive-analytical" and "descriptive-survey" and generally the research is applied in terms of purpose. The statistical population is inhabitants of Eighth district of Shiraz. The statistical population of the study is 9767 according to the latest census. Sample size was calculated based on Cochran formula of 369 persons. The researcher-made questionnaire was randomly distributed among the statistical population. SPSS software and Friedman test and multivariate regression were used for data analysis.

Results and discussion:

To calculate the impact of each of the research variables, the correlation coefficient of each of the components in the research variables was calculated based on Pearson correlation coefficient. The coefficient of determination is 0.789, so the environmental quality indices clearly account for 0.789% of tactical urban change and the remaining 80.01% are related to different factors than the factors under study in the present study. The results of the study of the impact of tactical urbanization on environmental quality promotion show that environmental design attention as a social hangout with an impact factor of 12.3 had the greatest impact on environmental quality promotion. Access to business services with an average of 12.05 was ranked second and the quality of environmental design in the leisure space was ranked third with an impact factor of 11.7. On the other hand, the visual attraction with an impact factor of 3.61 was the lowest. On this basis, it can be said that attendance and leisure component are more important in explaining strategies to improve the environmental quality of the historical context of Shiraz city based on tactical urbanization. As can be seen from the results of this test, among the metrics examined, the presence variable had an average rating of 4.24 in the first rank. Partnership metrics with an average rating of 3.68 rank second in impact. Also, leisure component metrics rank third with an average rating of 3.59. In addition, Friedman test was used to rank the impacts of tactical urban planning measures on environmental quality improvement. As can be seen from the results of this test, among the metrics examined, the presence variable had an

average rating of 4.24 in the first rank. Partnership metrics with an average rating of 3.68 rank second in impact. Also, leisure component metrics rank third with an average rating of 3.59.

Conclusion:

In today's cities, and especially in the historical contexts of cities, one of the problems that has led to the decline of quality in different contexts is the existence of places that have become inefficient over time due to physical, environmental, economic and social dimensions; In other words, at the time of construction, these facilities had a variety of quality and pleasant amenities, but over time they were transformed into non-quality spaces that lack any amenities. It is also worth noting that the quality of the environment is not merely a quantitative and technical concept, but is associated with qualitative concepts such as quality of life, social activities, spatial dependencies, and so on. Influential components of quality play an important role in citizens' satisfaction in physical, social, economic, visual and environmental environments. So, executive solutions that can be suggested including naming the spaces in the historical context of Shiraz city for the purpose of identity in space; create dynamic and vibrant spaces; Create urban wall with visual beauty; Construct interactive spaces in the historical urban context to create a sense of cooperation among citizens; Use of vibrant and vibrant urban furniture in an urban historical context; Observance of color, facade, materials and architectural style appropriate to the vitality and identity of the texture through the development of criteria related to landscape and landscape in the form of enhancing the quality level of the visual context of the texture; Considering the need for all classes in the historical context of Shiraz; Dedicate programs to encourage citizens to build urban spaces based on social creativity; Provide funding to create interactive spaces based on the needs of residents.

